

VOLEYBOL MASHG‘ULOTLARIDA YANGI PEDAGOGIK TEKNOLOGIYALARNI QO‘LLASH

Niyazov Saxipjon Sabirjanovich

*Andijon davlat universiteti, Sport nazariyasi va
metodikasi kafedrasi dotsenti, p. f. n.*

Annotatsiya: Mazkur maqolada voleybol mashg‘ulotlarida yangi pedagogik texnologiyalarni qo‘llashning nazariy va amaliy asoslari yoritilgan. Zamonaviy ta‘lim jarayonida innovatsion yondashuvlar, interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari hamda shaxsga yo‘naltirilgan ta‘lim tamoyillarining ahamiyati tahlil qilingan. Voleybol mashg‘ulotlarida modul texnologiyasi, klaster usuli, muammoli ta‘lim, axborot texnologiyalaridan foydalanish samaradorligi ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, yangi pedagogik texnologiyalar sportchilarning jismoniy, texnik va taktik tayyorgarligini oshirish bilan birga, ularning mustaqil fikrlash, tezkor qaror qabul qilish va jamoaviy hamkorlik ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Kalit so‘zlar: voleybol, pedagogik texnologiya, innovatsiya, interfaol metod, modul ta‘lim, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, sport pedagogikasi, mashg‘ulot samaradorligi.

KIRISH

Bugungi kunda jismoniy tarbiya va sport sohasida ta‘lim samaradorligini oshirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, voleybol mashg‘ulotlarida o‘quvchilarning texnik va taktik ko‘nikmalarini shakllantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash muhim ahamiyat kasb etadi.

Voleybol jamoaviy sport turi sifatida o‘quvchilarda nafaqat jismoniy sifatlarni, balki ijtimoiy-psixologik kompetensiyalarni ham rivojlantiradi. Shu sababli mashg‘ulot jarayonini samarali tashkil etishda innovatsion pedagogik yondashuvlardan foydalanish talab etiladi.

Yangi pedagogik texnologiya tushunchasi va uning mazmuni

Pedagogik texnologiya — bu ta‘lim jarayonini oldindan loyihalash, rejalashtirish va kafolatlangan natijaga erishishga qaratilgan tizimli yondashuvdir. Yangi pedagogik texnologiyalar esa an‘anaviy o‘qitish usullaridan farqli ravishda interfaollik, shaxsga yo‘naltirilganlik va natijaviylikni ta‘minlaydi.

Sport mashg‘ulotlarida pedagogik texnologiyalar quyidagi vazifalarni bajaradi:

- mashg‘ulot jarayonini optimallashtirish;
- o‘quvchilarning motivatsiyasini oshirish;
- individual yondashuvni ta‘minlash;
- nazorat va tahlil jarayonini takomillashtirish.

Voleybol mashg‘ulotlarida interfaol metodlardan foydalanish

Interfaol metodlar o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi. Voleybol mashg'ulotlarida quyidagi interfaol metodlar samarali hisoblanadi:

1. "Aqliy hujum" metodi

Bu metod taktik vaziyatlarni tahlil qilishda qo'llanadi. Masalan, hujumni tashkil etish yoki himoyani mustahkamlash bo'yicha o'quvchilar o'z fikrlarini bildiradilar.

2. Klaster usuli

Texnik elementlarni (uzatish, qabul qilish, zarba berish) tizimli ravishda o'rganishda klaster usuli samarali hisoblanadi.

3. Rolli o'yinlar

Musobaqa jarayonini modellashtirish orqali o'quvchilarda tezkor fikrlash va qaror qabul qilish qobiliyati shakllantiriladi.

Modul texnologiyasini qo'llash

Modul texnologiyasi voleybol mashg'ulotlarini maqsadli bloklarga ajratishni nazarda tutadi. Masalan:

1-modul: to'pni uzatish texnikasi

2-modul: hujum zarbasi

3-modul: himoya harakatlari

4-modul: taktik kombinatsiyalar

Har bir modul yakunida nazorat mashqlari va baholash mezonlari belgilanadi. Bu yondashuv o'quvchilarning bosqichma-bosqich rivojlanishini ta'minlaydi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish

Zamonaviy sport ta'limida AKT vositalari muhim o'rin tutadi. Voleybol mashg'ulotlarida quyidagilar qo'llanilishi mumkin:

-video tahlil dasturlari;

-elektron test tizimlari;

-interaktiv taqdimotlar;

-onlayn monitoring platformalari.

Masalan, mashg'ulot davomida o'quvchilarning zarba texnikasi videoga olinib, keyinchalik tahlil qilinadi. Bu usul xatolarni aniqlash va tuzatishda samarali hisoblanadi.

Muammoli ta'lim texnologiyasi

Muammoli ta'lim sportchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi. Murabbiy mashg'ulot davomida muammoli vaziyat yaratadi:

"Raqib kuchli hujum qilmoqda, himoyani qanday tashkil etish kerak?"

O'quvchilar vaziyatni tahlil qilib, yechim taklif etadilar. Bu esa taktik tafakkurni rivojlantiradi.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tamoyili

Har bir o'quvchining jismoniy imkoniyatlari turlicha bo'ladi. Yangi pedagogik texnologiyalar individual yondashuvni ta'minlaydi:

- yuklamani individuallashtirish;
- differensial topshiriqlar berish;
- individual baholash mezonlarini qo'llash.

Natijada o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchi ortadi.

Tadqiqot natijalari va tahlil

Tajriba-sinov ishlari shuni ko'rsatdiki, yangi pedagogik texnologiyalar qo'llanilgan guruhlarda:

- texnik xatolar soni kamaydi;
- o'yin samaradorligi oshdi;
- jamoaviy hamkorlik yaxshilandi;
- mashg'ulotga qiziqish ortdi.

Bu esa innovatsion yondashuvlarning samaradorligini tasdiqlaydi.

XULOSA

Voleybol mashg'ulotlarida yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash ta'lim jarayonining sifatini oshiradi. Interfaol metodlar, modul tizimi, muammoli ta'lim va axborot texnologiyalaridan foydalanish sportchilarning jismoniy hamda intellektual rivojlanishini ta'minlaydi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar murabbiydan yuqori kasbiy mahorat va ijodkorlikni talab qiladi. Shu bois sport ta'limi tizimida innovatsion metodlarni keng joriy etish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Karimov I.A. Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
2. Abdullayev A. Sport pedagogikasi. – Toshkent: Fan, 2020.
3. Matveyev L.P. Teoriya i metodika fizicheskoy kultury. – Moskva: Sport, 2016.
4. Xodjayev B. Pedagogik texnologiyalar asoslari. – Toshkent: TDPU, 2019.
5. Yuldashev J., Usmonov S. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Istiqlol, 2017.
6. Boymurodov K. Voleybol nazariyasi va metodikasi. – Toshkent, 2021.
7. Selevko G.K. Sovremennye obrazovatelnye tekhnologii. – Moskva, 2015.
8. Ishmuhamedov R. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. – Toshkent, 2022.
9. Nurmatov F. Sport mashg'ulotlarini rejalashtirish. – Samarqand, 2020.
10. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.